

Skyddade beteckningar

**LIVSMEDELS
VERKET**

Information till dig som producerar ett typiskt svenskt livsmedel
och vill skydda det med ett kvalitetsmärke

Skyddade beteckningar

I den här broschyren kan du som producerar ett typiskt svenskt livsmedel hitta information som är användbar för dig och din verksamhet. Informationen vänder sig främst till dig som vill skydda din råvara eller produkt med ett EU-gemensamt kvalitetsmärke.

Det ges även en kort presentation av EUs regelverk på området samt svar på några frågor om ursprungs-beteckning, geografiska beteckningar och garanterade traditionella specialiteter.

OBS! Här tas inte alla regler upp. Innehållet är tänkt att ge en överblick över lagstiftningen som berör dig. Det finns också hänvisningar till ytterligare regler som du kan behöva känna till.

Vilka är fördelarna med skyddade beteckningar?

Det europeiska samarbetet på jordbruksområdet har bland annat medfört ökat utbud av matvaror i butikerna. För konsumenten kan det ibland vara svårt att hitta rätt produkt i mängden av varor.

Reglerna om skyddade beteckningar kan bland annat bidra till att tillgodose konsumentens behov av information om livsmedel med speciella egenskaper. Det kan röra sig om till exempel ursprungsgaranti, särskilda produktionsmetoder, råvaror som härstammar från en viss region och har ett känt geografiskt ursprung.

Producenter av skyddade produkter kan ta ut ett högre pris än producenter av liknande icke skyddade produkter. Dit kan höra producenter av råvaror som används vid framställningen av skyddade produkter.

De skyddade produkterna kan bidra till ett ökat intresse för regionen och stigande inkomster från turism. Till de positiva effekterna kan också höra att landskapets karaktär bevaras när småskalig produktion kan fortsätta.

Vilka skyddade beteckningar finns det?

Vad är SUB?

SUB är förkortningen för skyddad ursprungsbeteckning.

Ursprungsbeteckningen avser produkter som härstammar från en viss ort eller region eller, i undantagsfall, ett visst land. För att ursprungsskydda en produkt ska bland annat följande grundläggande villkor vara uppfyllda:

- framställningen av råvarorna och deras beredning till färdig produkt ska äga rum i det begränsade område vars namn produkten bär,
- produktens kvalitet eller egenskaper ska helt eller väsentligen bero på den geografiska omgivningen på produktens ursprungsplats.

Vad är SGB?

SGB är förkortningen för skyddad geografisk beteckning.

Geografisk beteckning avser produkter som härstammar från en viss ort eller region eller ett visst land. För att en produkt ska få en skyddad geografisk beteckning ska bland annat följande grundläggande villkor vara uppfyllda:

- produktens särskilda kvalitet, rykte eller andra egenskaper kan huvudsakligen tillskrivas det geografiska ursprunget.

- minst ett av produktionsleden ska äga rum i det avgränsade geografiska området. De råvaror som används i produktionsprocessen kan härröra från en annan region.

Vad är GTS?

GTS är förkortningen för garanterad traditionell specialitet. I dagligt tal används ibland begreppet särartsskydd.

Särartsskyddet gäller för produkter med särskilda egenskaper som skiljer dem från liknande produkter. För att få särartsskydda en produkt ska bland annat följande grundläggande villkor vara uppfyllda:

- produktens sammansättning, produktion eller bearbetning överensstämmer med traditionell praxis.
- produkten ska vara framställd av råvaror och ingredienser som används traditionellt.

Namnet

Även produktens namn måste uppfylla vissa krav. Namnet ska antingen traditionellt ha använts för att benämna den specifika produkten, eller uttrycka produktens särart.

Vilka produkter kan skyddas?

Jordbruksprodukter, som är avsedda att användas som livsmedel och som ingår i bilaga I till fördraget om Europeiska unionens funktionssätt samt andra jordbruksprodukter och livsmedel som ingår i bilaga I till förordning 1151/2012, kan skyddas.

Produkter som berörs av SUB, SGB och GTS är:

- Köttprodukter – värmebehandlade, saltade, rökta etc
- Ost
- Andra produkter från djur – ägg, honung, diverse mjölkprodukter utom smör etc
- Oljor och fetter – smör, margarin, oljor etc
- Frukt, grönsaker och spannmål – bearbetade eller obearbetade
- Färsk fisk, färska blötdjur och kräftor samt produkter framställda av dessa råvaror
- Köksväxter etc

- Kaffe, te och kryddor
- Öl
- Choklad och härledda produkter
- Drycker framställda av växtextrakter
- Bröd, konditorivaror, konfekt, skorpor och andra bagerivaror
- Pastaprodukter
- Salt

Ytterligare produkter som inte är livsmedel kan också skyddas.

Produkter som berörs bara av skydd av GTS är:

Färdiglagade rätter

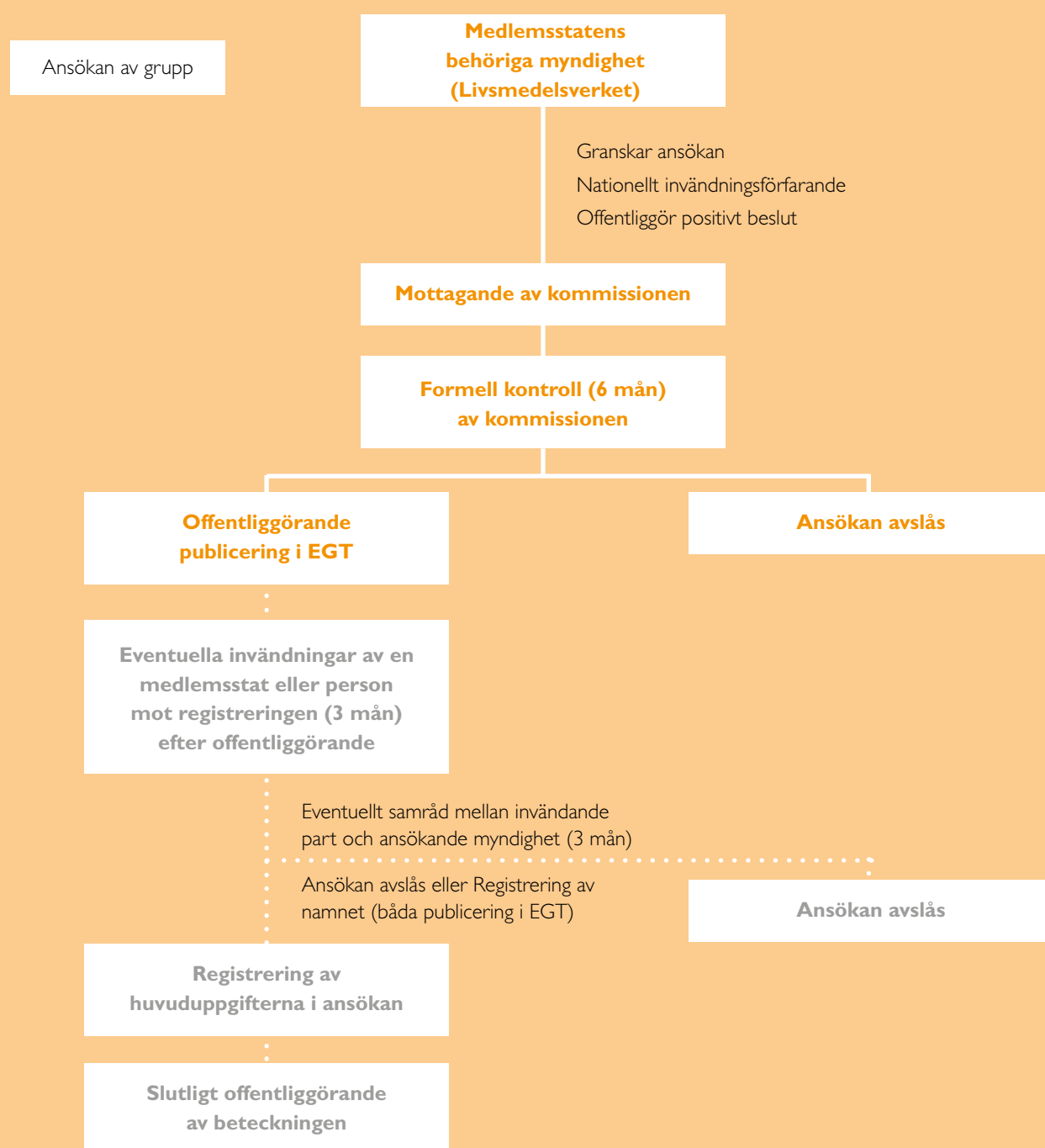
VEM KAN SÖKA?

Enligt huvudregeln får endast producentgrupper ansöka. En "grupp" kan vara en sammanslutning av berörda producenter och/eller förädlare av samma produkt. Producenterna i en region kan sluta sig samman och tillsammans utarbeta en ansökan om registrering av sina produkter. Ansökan skickas till Livsmedelsverket.

Registreringsförfarandet

SUB, SGB, GTS

Vad innebär registreringen juridiskt?

Registrering av en SUB eller SGB ger exklusiv rätt till alla producenter som producerar den skyddade produkten inom ett bestämt geografiskt område att använda den registrerade beteckningen. Förutsättningen är att de produktionsvillkor som fastställts i produktspecifikationen är uppfyllda. För GTS kan alla producenter som följer produktspecifikationens villkor, oavsett land eller region, använda beteckningen.

Vem kontrollerar?

Medlemsstaterna kan själva genomföra kontrollen med hjälp av offentliga myndigheter. De kan också delegera vissa uppgifter till godkända privata kontrollorgan.

Vad händer om ett varumärke som innehåller geografiska namn kommer i konflikt med en skyddad beteckning?

Bestämmelserna innebär i princip att skydd av en ursprungsbeteckning eller geografisk beteckning är överordnat skyddet av varumärket. Ett redan registrerat varumärke utgör normalt inget hinder för att registrera en skyddad geografisk beteckning eller en skyddad ursprungsbeteckning. De skyddade beteckningarna ska då vara tillåtna parallellt med varumärket.

Märkning

Jordbruksprodukter och livsmedel vars namn är införda i DOOR, ”Databasen över ursprung och registreringar”, ska märkas med en logotyp som innehåller texten ”skyddad ursprungsbeteckning”, ”skyddad geografisk beteckning” eller ”garanterad traditionell specialitet”. Logotyperna har samma utseende i alla EU-länder, men texten är skriven på producentlandets språk.

Vad kostar det att skydda sina produkter?

Registreringen och hela den administrativa processen är gratis. Producenterna kan dock indirekt få stå för vissa kostnader, till exempel i samband med bildandet av producentgrupper. De kan också få stå för kontrollkostnader. Producenterna kan under vissa villkor använda stöd från EUs strukturfonder.

Var hittar man listan över registrerade skyddade beteckningar?

Idag finns 1 200 produkter registrerade i DOOR. Över 260 produkter kommer från Italien. Frankrike, Spanien och Portugal står också för en stor del av de registrerade produkterna. Sverige har sju godkända produkter:

Skyddad ursprungsbeteckning

”Kalix löjrom” och ”Upplandskubb”

Skyddad geografisk beteckning

osten ”Svecia”, ”Skånsk spettekaka” och ”Bruna böner från Öland”

Garanterad traditionell specialitet

”Hushållsost” och ”Falukorv”

Databasen DOOR finns publicerad på

EU-kommissionens webbplats: ec.europa.eu/agriculture

På kommissionens webbplats finns en databas över alla produkter som registrerats som geografiska beteckningar, ursprungsbeteckningar eller garanterade traditionella specialiteter. Databasen heter DOOR.

Ta reda på vilka regler som gäller

Reglerna är till för att skydda konsumenten

Det finns två huvudsyften med EUs gemensamma livsmedelslagstiftning

- att skydda konsumenten från livsmedel som är otjänliga eller skadliga för hälsan *och*
- att märkningen ska ge konsumenten tillräcklig information för att han eller hon ska kunna göra egna och säkra val. Märkning, reklam och presentation av livsmedel får inte vilseleda konsumenten.

Det här gäller för alla livsmedelsföretag:

Ansvar

Du som företagare ansvarar för de livsmedel som du tillverkar, transporterar, lagrar eller säljer. Det handlar till exempel om att följa reglerna om säkerhet och märkning.

Spårbarhet

Det ska gå snabbt att identifiera en leverantör och ett parti.

Öppenhet

Du ska omedelbart informera behöriga myndigheter och konsumenter om det finns anledning att misstänka att ett livsmedel inte är säkert.

Förebyggande

Du ska regelbundet se över kritiska punkter i din verksamhet och se till att kontroller görs.

Kontroll

Du ska se till att verksamheten uppfyller målen i lagstiftningen.

LÄS MER

På Livsmedelsverkets webbplats www.livsmedelsverket.se

- Skyddade beteckningar

I lagstiftning, vägledningar och annan information

Om skyddade beteckningar

- Förordning (EU) nr 1151/2012 om kvalitetsordningar för jordbruksprodukter och livsmedel

Om livsmedel och hygien

- Förordning (EG) nr 178/2002 om allmänna principer och krav för livsmedelslagstiftningen gäller för all livsmedelsverksamhet, även för sådan som hanterar livsmedel utan att vara livsmedelsföretagare
- Vägledning till förordning EG (nr) 178/2002 om allmänna principer och krav för livsmedelslagstiftningen m.m.
- Förordning (EG) nr 852/2004 om livsmedelshygien
- Vägledning till förordning EG (nr) 852/2004 om livsmedelshygien
- Förordning (EG) nr 853/2004 om fastställande av särskilda hygienregler för livsmedel av animaliskt ursprung. Om din verksamhet omfattas av reglerna i denna förordning krävs att din anläggning godkänns av kontrollmyndigheten
- Vägledning till förordning (EG) nr 853/2004 om särskilda hygienregler för livsmedel av animaliskt ursprung
- Förordning (EG) nr 2073/2005 om mikrobiologiska kriterier för livsmedel
- Livsmedelsverkets vägledning om hygien
- Livsmedelsverkets vägledning om godkännande och registrering
- Information till livsmedelsföretagare om spårbarhet

Om märkning

- Livsmedelsverkets föreskrifter (LIVSFS 2004:27) om märkning och presentation av livsmedel
- Förordning (EU) nr 1169/2011 om tillhandahållande av livsmedelsinformation till konsument börjar gälla, i vissa delar; den 13 december 2014
- Förordning (EU) nr 1308/2013 om upprättande av en samlad marknadsordning för jordbruksprodukter. Innehåller bland annat regler om vad som får benämnas smör; margarin, mjölk, yoghurt, fil, ost, olivolja etc.

Handbok om ansökan

- Att söka skyddad geografisk- eller ursprungsbezeichnung, Odd Nygård 2012, ISBN 978-91-979560-0-0

LIVSMEDELS
VERKET